

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ύλη Γ΄ Γυμνασίου)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Η γλώσσα μας σήμερα

Η ελληνική γλώσσα με τον λεξιλογικό πλούτο και με την **εκφραστική** δύναμή της δημιούργησε αξιόλογα μνημεία λόγου και πολιτισμού. Παράλληλα, πρόσφερε σε όλες τις γλώσσες του κόσμου βασικούς όρους για την επιστήμη, για την τέχνη και τον φιλοσοφικό στοχασμό. Στην πορεία του χρόνου, βέβαια, και η ελληνική γλώσσα δανείστηκε δημιουργικά λέξεις από άλλες γλώσσες χωρίς να χάσει τη γνησιότητά της.

Οι κοινωνικές συνθήκες και τα μέσα επικοινωνίας είναι, όμως, σήμερα διαφορετικά από άλλοτε. Στην εποχή μας η επαφή μεταξύ των λαών είναι πολύ εύκολη. Η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει όλη την υφήλιο μια γειτονιά. Με το διαδίκτυο, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο ενημερωνόμαστε πολύ γρήγορα για ό,τι συμβαίνει σε κάθε σημείο της γης. Παράλληλα, η διαφήμιση, το εμπόριο και ο οικονομικός ανταγωνισμός οδηγούν τους ανθρώπους στο κυνήγι του κέρδους. Αυτή η νέα κατάσταση δεν έχει μόνο θετικά στοιχεία. Για τη γλώσσα ιδίως των μικρών πληθυσμιακά λαών αποτελεί δοκιμασία και μεγάλο κίνδυνο.

Ο κίνδυνος αυτός συνίσταται στο ότι οι συνθήκες της σημερινής ζωής, και ιδιαίτερα το εμπορικό πνεύμα, επηρεάζουν αρνητικά την αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας μας. Η τάση για ευκολία, η κυριαρχία όρων της τεχνολογίας και του διαδικτύου, τα διαφημιστικά κόλπα και η έγχρωμη εικόνα **ωθούν** τον άνθρωπο στον μιμητισμό, στην αντιγραφή ξένων προτύπων και γλωσσικών στοιχείων.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο Νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική του γλώσσα. Δεχτήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων που συνδέονται με τη χρήση του υπολογιστή, τον οποίο εντάξαμε στο λεξιλόγιό μας ως computer. Επίσης εκατοντάδες λέξεις που συνδέονται με το φαγητό, όπως φαστφουντ, σπαγγέτι, χάμπουργκερ, τoστ, ή το ντύσιμο, όπως τζιν, μίνι και άλλες, εντάχθηκαν στο λεξιλόγιό μας. Ακόμα, πλήθος πινακίδων ελληνικών καταστημάτων και εμπορικών κέντρων φέρουν ξενόγλωσσες επιγραφές. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι κατασκευάσαμε λέξεις που δείχνουν ότι χάσαμε το γλωσσικό αισθητήριό μας, όπως σουβλακερί, γυράδικο, φαστφουντάδικο κ.ά.

Για ποιους λόγους όμως δανειζόμαστε λέξεις από άλλες γλώσσες; Πολλοί θα απαντήσουν ότι ως λαός έχουμε την ανάγκη να συμβαδίζουμε με την εποχή μας, να μη θεωρηθούμε **οπισθοδρομικοί**, για αυτό και χρησιμοποιούμε επιδεικτικά το λεξιλόγιο άλλων γλωσσών. Η τάση μας για μοντερνισμό (να μία ακόμη λέξη ξενικής προέλευσης) και η ξеноμανία μας οδηγούν στο να χρησιμοποιούμε ξένες λέξεις και εκφράσεις, ενώ έχουμε τις αντίστοιχες ελληνικές. Πολλοί επαγγελματίες, επίσης, και έμποροι τουριστικών ειδών πιστεύουν ότι το αγοραστικό κοινό, βλέποντας ξενόγλωσσες επιγραφές, εντυπωσιάζεται και προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους.

Όλα αυτά σημαίνουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Ωστόσο, δεν είναι ανάγκη να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, γιατί η επαφή με άλλους πολιτισμούς είναι ευλογία. Πρέπει κυρίως να αποκτήσουμε πιο στέρεη γλωσσική παιδεία. Να επιδιώκουμε, δηλαδή, να σπουδάζουμε **συστηματικά** την προφορική και τη γραπτή μητρική μας γλώσσα. Έτσι, θα έχουμε τη δυνατότητα να μην

αποδεχόμαστε εύκολα ξένους όρους παραμερίζοντας ελληνικές λέξεις ικανές να αποδώσουν τις σύγχρονες επικοινωνιακές και τεχνολογικές περιστάσεις.

Τελειώνοντας, μπορούμε να επισημάνουμε ότι είναι ανάγκη να εργαστούμε για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών με τρόπο που δεν θα μειώνει τη γλωσσική μας αντίσταση. Αυτό θα επιτευχθεί, αν όλοι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην παιδεία, όπως είναι για παράδειγμα η οικογένεια, το σχολείο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, **σέβονται** τη μητρική γλώσσα και παρέχουν στους νέους πρότυπα προφορικού και γραπτού λόγου αντιπροσωπευτικά της αξίας της.

Γεώργιος Σπανός, Εφημερίδα «Αμαρυσία», Φεβρουάριος 2020 (διασκευή)

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος».

α) Ο δανεισμός ξένων λέξεων από την ελληνική γλώσσα την ανάγκασε να εγκαταλείψει τη γνησιότητά της.

β) Η επικράτηση του εμπορικού πνεύματος στο παγκόσμιο στερέωμα σε συνάρτηση με τον οικονομικό ανταγωνισμό βελτίωσαν την ικανότητα αφομοίωσης της γλώσσας μας.

γ) Ο κυριότερος λόγος δανεισμού λέξεων από άλλες γλώσσες είναι η συμπίεση με την εποχή στην οποία ζούμε.

δ) Η βαθιά γνώση της μητρικής μας γλώσσας θα μας κάνει να ενστερνιζόμαστε ευκολότερα ξένους όρους.

ε) Η σύγχρονη μορφή γλωσσομάθειας κάμπει τις αντιστάσεις για την ουσιαστικότερη εκμάθηση της μητρικής γλώσσας.

(10 μονάδες)

2. «Ωστόσο, δεν είναι ανάγκη να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, γιατί η επαφή με άλλους πολιτισμούς είναι ευλογία. Πρέπει κυρίως να αποκτήσουμε πιο στέρεη γλωσσική παιδεία». Να αναπτύξετε το περιεχόμενο του χωρίου σε μία παράγραφο (70-80 λέξεις).

(12 μονάδες)

3. Να ορίσετε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων που ακολουθούν, σημειώνοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο (Α = Ασύνδετο σχήμα, Π = Παρατακτική σύνδεση, Υ = Υποτακτική σύνδεση).

(10 μονάδες)

α. Πολλοί θα απαντήσουν ότι ως λαός έχουμε την ανάγκη...

Α Π Υ

β. ...να συμβαδίζουμε με την εποχή μας, να μην θεωρηθούμε οπισθοδρομικοί...

Α Π Υ

γ. ...εντυπωσιάζεται και προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους.

Α Π Υ

δ. ...να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, γιατί η επαφή με άλλους πολιτισμούς είναι ευλογία.

A Π Υ

ε. Να επιδιώκουμε, δηλαδή, να σπουδάζουμε συστηματικά την προφορική και τη γραπτή μητρική μας γλώσσα.

A Π Υ

4. Να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους και τον συντακτικό τους ρόλο τις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

(18 μονάδες)

Πρόταση	Είδος	Συντακτικός ρόλος
που δείχνουν	Βουλητική ☐ Αναφορική ☐ Ειδική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
ενώ έχουμε τις αντίστοιχες ελληνικές	Βουλητική ☐ Ενδοιαστική ☐ Εναντιωματική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς	Αιτιολογική ☐ Ειδική ☐ Βουλητική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
γιατί η επαφή με άλλους πολιτισμούς είναι ευλογία	Χρονική ☐ Αιτιολογική ☐ Αποτελεσματική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
ότι είναι ανάγκη	Ειδική ☐ Βουλητική ☐ Ενδοιαστική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
αν όλοι οι παράγοντες.... σέβονται τη μητρική γλώσσα	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐

5. Να γράψετε από ένα **μονολεκτικό συνώνυμο** για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου (**γνησιότητα, κυνήγι, αλλοιώνεται, επιδεικτικά, αποδώσουν**) και ένα **μονολεκτικό αντώνυμο** για κάθε λέξη που σημειώνεται με έντονη γραφή στο κείμενο (**εκφραστική, ωθούν, οπισθοδρομικοί, συστηματικά, σέβονται**).

(10 μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Η γλώσσα αποτελεί δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων και η ουσιαστική εκμάθησή της συντελεί στην ηθική και πνευματική ολοκλήρωση των ατόμων. Σε ένα άρθρο για το περιοδικό του σχολείου σας να αναφερθείτε στις αιτίες απομάκρυνσης των σύγχρονων ανθρώπων από τη μητρική τους γλώσσα. Η έκταση του κειμένου σας να είναι 300-350 λέξεις.

(40 μονάδες)